

ПУБЛІЧНА ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Оніщик Юрій Віталійович

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри приватного та публічного права
Київського національного університету технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

У зв'язку з функціонуванням фінансів держава уповноважує митні органи на здійснення публічної фінансової діяльності – планової та систематичної діяльності у процесі мобілізації, розподілу, перерозподілу й використання публічних фондів коштів із метою виконання покладених на них завдань і функцій у митній сфері¹.

Основним напрямком публічної фінансової діяльності митних органів є акумулювання фінансових ресурсів держави. Сутність його полягає у комплексі заходів за допомогою яких митні органи формують доходну частину Державного бюджету України.

Відповідно до п.п. 41.1.2 п. 41.1 ст. 41 Податкового кодексу України митні органи є контролюючими органами щодо дотримання законодавства з питань митної справи та оподаткування митом, акцизним податком, податком на додану вартість, іншими податками та зборами, які відповідно до податкового, митного та іншого законодавства справляються у зв'язку із ввезенням (пересиланням) товарів на митну територію України або територію вільної митної зони або вивезенням (пересиланням) товарів з митної території України або території вільної митної зони². Згідно ч. 2 ст. 544 Митного кодексу України одним з основних завдань митних органів є забезпечення справляння митних платежів, контроль правильності обчислення, своєчасності та повноти їх сплати, застосування заходів щодо їх примусового стягнення у межах повноважень, визначених цим Кодексом, Податковим кодексом України та іншими актами законодавства України, організація застосування забезпечення сплати митних платежів, взаємодія з гарантами, що надають гарантії³.

---

¹ Оніщик Ю.В. Митні органи України як суб'єкти публічної фінансової діяльності. *Держава і право*. 2013. Випуск № 58. С. 442.

² Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 02.04.2023).

³ Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 02.04.2023).

Використовуючи ці інструменти держава впливає на економічні інтереси суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Публічна фінансова діяльність митних органів щодо адміністрування митних платежів є однією із найважливіших, адже від ефективності дій цих суб'єктів публічного адміністрування залежить утворення публічних фондів коштів Української держави. Однак з початком повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну та запровадження воєнного стану спричинило суттєві зміни в адмініструванні одного із важливих системоутворюючих джерел казни нашої держави – митних платежів.

З метою забезпечення ефективної та безперебійної роботи економіки держави у період війни прийнято ряд законодавчих змін щодо адміністрування митних платежів, а саме: звільнено від оподаткування ввезеним митом соціально значущі продукти харчування, лікарські засоби та медичні вироби, на які Кабінетом Міністрів України встановлено фіксовані ціни у розумінні Закону України «Про ціни та ціноутворення»⁴; змінено ставки акцизного податку із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції); звільнено від оподаткування митом товарів оборонного призначення, визначені такими згідно з п. 29 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про оборонні закупівлі», що класифікуються за такими групами, товарними позиціями та підкатегоріями УКТ ЗЕД⁵; звільнено від оподаткування митними платежами товари, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України підприємствами для вільного обігу, крім спирту етилового та інших спиртових дистилатів, алкогольних напоїв, пива (крім квасу «живого» бродіння), тютюнових виробів, тютюну, промислових замінників тютюну, рідин, що використовуються в електронних сигаретах⁶; затверджено перелік окремих товарів, ввезення яких на митну територію України та/або переміщення територією України транзитом здійснюється без надання митним органам забезпечення

---

⁴ Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану: Закон України від 3 березня 2022 року № 2118-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#n59> (дата звернення: 02.04.2023).

⁵ Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15 березня 2022 року № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#n151> (дата звернення: 02.04.2023).

⁶ Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану: Закон України від 24 березня 2022 року № 2142-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#n61> (дата звернення: 02.04.2023).

сплати митних платежів⁷; розширено перелік товарів, операції з ввезення яких на митну територію України та/або операції з постачання яких на митній території України звільняються від оподаткування податком на додану вартість та які звільняються від сплати ввізного мита⁸; затверджено обсяги товарів, що ввозяться на митну територію України у митному режимі імпорту державними науковими установами, державними закладами вищої освіти, визначених п. 21 ч. 1 ст. 282 Митного кодексу України, що звільняються від оподаткування митом, а також операції з ввезення яких на митну територію України звільняються від оподаткування податком на додану вартість⁹ тощо.

---

⁷ Про затвердження переліку окремих товарів, ввезення яких на митну територію України та/або переміщення територією України транзитом здійснюється без надання митним органам забезпечення сплати митних платежів: постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 р. № 1091. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-pereliku-okremykh-tovariv-vvezennia-iaukh-i270922-1091> (дата звернення: 02.04.2023).

⁸ Про внесення змін до переліку товарів (у тому числі лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання), необхідних для виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, операції з ввезення яких на митну територію України та/або операції з постачання яких на митній території України звільняються від оподаткування податком на додану вартість та які звільняються від сплати ввізного мита: постанова Кабінету Міністрів України від 09 листопада 2022 р. № 1260. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-pereliku-tovariv-utomu-chisli-likarskih-zasobiv-medichnih-virobiv-taabo-t091122> (дата звернення: 02.04.2023). Про внесення змін до переліку товарів (у тому числі лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання), необхідних для виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, операції з ввезення яких на митну територію України та/або операції з постачання яких на митній території України звільняються від оподаткування податком на додану вартість та які звільняються від сплати ввізного мита: постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2022 р. № 1340. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-pereliku-tovariv-utomu-chysli-likarskykh-zasobiv-medychnykh-vyrobiv-1340-291122> (дата звернення: 02.04.2023).

⁹ Про затвердження Порядку ввезення на митну територію України у митному режимі імпорту та цільового використання державними науковими установами, державними закладами вищої освіти товарів, визначених пунктом 21 частини першої статті 282 Митного кодексу України, що звільняються від оподаткування митом, а також операції з ввезення яких на митну територію України звільняються від оподаткування податком на додану вартість: постанова Кабінету Міністрів України від 04 листопада 2022 р. № 1296. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-vvezennya-na-mitnu-teritoriyu-ukrayini-u-mitnomu-rezhimi-importu-ta-cilovogo-i041122-1296> (дата звернення: 02.04.2023).

Втрати від війни та запроваджені пільги щодо сплати митних платежів вплинули на ефективність публічної фінансової діяльності митних органів України. Так, за даними Міністерства фінансів України надходження до Державного бюджету від сплати митних платежів у 2022 році становлять 318,1 млрд грн, з яких податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції) – 253,1 млрд грн, акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) – 41,7 млрд грн, ввізне мито – 23,3 млрд грн. У порівнянні з 2021 роком публічна фінансова діяльність митних органів у напрямку адміністрування митних платежів знизилася на 36 % (у 2021 році надходження до Державного бюджету від сплати митних платежів становили 497,2 млрд грн, з яких податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції) – 380,7 млрд грн, акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) – 79,6 млрд грн, ввізне мито – 36,9 млрд грн)¹⁰.

Для України, як і для більшості країн, вкрай важливе таке джерело доходів, як митні платежі. Однак військова агресія російської федерації проти України та введення воєнного стану на території України негативно вплинуло на надходження митних платежів до Державного бюджету України та публічну фінансову діяльність митних органів щодо адміністрування митних платежів. Тому Перемога України у війні та виважена державна митна політика щодо адміністрування митних платежів мають сприяти відновленню ефективної публічної фінансової діяльності митних органів України, що позитивно вплине на формування Державного бюджету України для забезпечення безперебійного здійснення завдань та функцій держави.

---

¹⁰ Скільки коштів Митна служба перераховує до держбюджету. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/02/07/infografika/ekonomika/skilky-koshtiv-mytna-sluzhba-pererakhovuye-derzhbyudzhetu> (дата звернення: 02.04.2023).